

Szegedi Ítéltábla

Az ügy száma:

Pf.II.20.325/2021/7.

A felperesek:

I. rendű felperes: (I. r. felperes neve) ((címe)

II. rendű felperes: (II. r. felperes neve) ((címe).)

A felperesek meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Ábrahám László ügyvéd ((ügyvéd címe).)

Az alperes:

(alperes neve) (alperes címe.)

Az alperes meghatalmazott jogi képviselője:

Sulyok és Ádám Ügyvédi Iroda (ügyintéző: dr. Ádám Attila ügyvéd, (ügyvédi iroda címe))

Alperesi beavatkozó:

(beavatkozó neve) Zrt. ((beavatkozó címe).)

Alperesi beavatkozó meghatalmazott jogi képviselője:

Dr. Jakab Tamás ügyvéd (ügyvéd címe 2)

A per tárgya:

Személyiségvédelmi igény érvényesítése

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Szegedi Törvényszék, 1.P.21.383/2020/17.

A fellebbezést benyújtó fél, a fellebbezés száma:

Alperes, 1.P.21.383/2020/18.

Í T É L E T

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítélete indokolásának 28. pontját kijavítja az alábbiak szerint: „A felperesek a tárgyi illetékfeljegyzési jog ellenére szükségtelenül 600 000 Ft illetéket leróttak”.

Az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, a megfellebbezett rendelkezéseit részben, az alábbiak szerint megváltoztatja.

Az alperes által a felperesek részére személyenként fizetendő sérelemdíj összegét 2 000 000 – 2 000 000 (kettőmillió-kettőmillió) Ft-ra és annak az elsőfokú ítélet szerinti mértékű és tartamú kamatára leszállítja.

Mellőzi az alperes perköltség fizetésére kötelezését.

Kötelezi a felpereseket, hogy az állami adóhatóság külön felhívására fizessenek meg a Magyar Államnak személyenként 150 000 – 150 000 (százötvenezer-százötvenezer) Ft eljárási illetéket. Az ezt meghaladóan feljegyzett 300 000 (háromszázezer) Ft eljárási illetéket az állam viseli.

Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felpereseket, hogy az állami adóhatóság külön felhívására fizessenek meg a Magyar Államnak személyenként 200 000 – 200 000 (kettőszázezer-kettőszázezer) Ft fellebbezési eljárási illetéket. Az ezt meghaladóan feljegyzett 400 000 (négy százezer) Ft fellebbezési eljárási illeték az állam terhén marad.

Az ítélet ellen – az elsőfokú ítélet kijavítására vonatkozó rendelkezésére is kiterjedően – fellebbezésnek helye nincs.

Indokolás

A tényállás

[1] Néhai (néhai neve)nél – aki az I. rendű felperes édesanyja és a II. rendű felperes házastársa – 2002-ben jóindulatú agydaganatot diagnosztizáltak, amely miatt többszöri műtéti beavatkozásra került sor. A néhai 2016. októberében jobb oldali tarkótáji fejfájás fokozódása miatt kereste fel kezelőorvosát, aki infiltrációs kezelést javasolt. Az injekciós beavatkozásra 2016. október 21-én 13.00 órakor került sor az alperes idegsebészeti klinikáján. Az injekciós beavatkozás során a nyaki I. csigolya jobboldali íve, valamint a nyakszirtecsont mellé pontosan meg nem határozott mennyiségű (5 vagy 10 ml) 2 % Lidocain és 1 ml Midazolam került beadásra és bemasszírozásra. A kezelőorvos a beavatkozást követően a néhait magára hagyta, megfigyeléséről nem rendelkezett. A II. rendű felperes a kórterembe 13 óra 20 perckor tért vissza, ekkor észlelte, hogy házastársa eszméletlen, szája elkékült. A reanimációt követően a beteget az intenzív osztályon helyezték el, a 2016. október 21-én végzett koponya CT és az október 23-án végzett koponya és nyaki gerinc MRI vizsgálat oxigénhiány okozta agykárosodást igazolt. A néhai keringése 2016. október 31-én összeomlott, és 16.00 órakor elhunyt. Halálát a jobboldali nyaki infiltrációt követő 10. és 20. perc között kialakult légzésleállás, az ezt követő keringésleállás, a reanimációig, illetve a

keringés stabilizációjáig terjedő időben létrejött oxigénhiányos agykárosodás és az ebből eredő szövődmények okozták. A légzésleállítás oka a jobboldali tarkótájjra több részletben injekció útján bejuttatott 2 %-os Lidocain oldatnak a nyaki epidurális, vagy a korábbi műtéti terület agyhártya és koponyacsont hiányán keresztül lassan a beadás helyéről a hátsó koponyagödörbe szivárgása okozta, ami a beavatkozás szövődménye volt.

[2] Az alkalmazott gyógykezelés (ideg, izom infiltráció) esetén 1-2 órás megfigyelés javasolt, ami a beteg tudatának, vérnyomásának, pulzusának, légzésének empirikus megfigyelését jelenti kb. 10-15 percenként. A Midazolam nevű gyógyszer alkalmazása esetén a légzés megfigyelése kötelező.

[3] A kezelőorvos a korábbi műtétek okozta fokozott szövődményveszélyt nem vette kellő körültekintéssel figyelembe, a beteg megfigyelésének elmaradása a kialakult ritka szövődmény felismerését, így az annak elhárítására megkísérelt beavatkozások megkezdését késleltette, ami a beteg állapotának romlásához közvetett módon hozzájárulhatott. A bizonyossággal határos módon azonban nem állapítható meg, hogy a hamarabb megkezdett beavatkozás mellett a beteg élete biztosan megmenthető lett volna. A néhai alapbetegsége a halál kialakulásában nem játszott szerepet.

[4] I. rendű felperes saját családot alapított, amelynek a néhai aktív részese volt, gyermeke gondozásában rá számíthatott. Szoros kapcsolatban álltak egymással annak ellenére, hogy másik településen laktak, az I. rendű felperes ugyanis munkája révén napi szinten tudott vele találkozni. A második gyermeke a néhai halálának idején született.

[5] A II. rendű felperes 30 évig élt élettársi és házastársi kapcsolatban a néhaival, akinek halála után a volt közös lakásukat eladta és onnan elköltözött.

A felperesek kereseti kérelme és az alperes ellenkérelme

[6] A felperesek keresetükben kérték, a bíróság állapítsa meg, hogy az alperes a néhai gyógykezelése során tanúsított károkozó magatartásával megsértette a teljes és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi jogukat, kötelezze továbbá az alperest a részükre személyenként 5-5 millió forint sérelemdíj, valamint ezen összeg 2016. október 31. napjától a kifizetés napjáig járó késedelmi kamata megfizetésére. Perköltségüket 500 000 forintban számították fel, utalva a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM. rendelet (továbbiakban: IM. r.) 3. § (2) bekezdés a) pontjára. Keresetük jogalapjaként a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 2:52., 2:53., 6:519., 6:522., 6:531., 6:532., 6:540. §-ait, valamint az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. tv. (a továbbiakban: Eütv.) 7., 15., 77., 135. és 136. §-ait jelölték meg.

[7] Keresetük indokolásaként előadták, a néhai gyógykezelését végző orvos ellen indult büntetőeljárásban beszerzett szakértői véleményben megállapítást nyert, hogy a kezelőorvos a beavatkozást követően elmulasztott rendelkezni a néhai megfigyeléséről, e szakmai szabályszegés és hozzátartozójuk halála között közvetlen okozati összefüggés áll fenn, ami egyidejűleg a teljes és egészséges családban éléshez való joguk sérelmét eredményezte, amelynek következtében az alperest sérelemdíj fizetési kötelezettség terheli.

[8] Az I. rendű felperes előadta, édesanyja bekövetkezett halála óta fél az injekciós tűtől, gyásza nem tudott kiteljesedni, a gyászfeldolgozás is elhúzódott, és mivel második gyermeke az édesanyja halálával majdnem egyidejűleg született, második gyermekének születését sem tudta felhőtlenül megélni. Kiemelte, édesanyja a családnak aktív részese volt,

gyermekai gondozásában támaszául szolgált, szoros anya-fiú kapcsolat volt közöttük, napi szintű kapcsolatban álltak egymással.

[9] A II. rendű felperes ugyancsak hivatkozott arra, hogy a gyászt nem tudja feldolgozni, el kellett költöznie, mivel nem bírt a továbbiakban is a néhaival közös házukban élni.

[10] Az alperes megváltoztatott ellenkérelmében a kereset teljes elutasítását kérte. Érvelése szerint a mulasztásával közvetlen okozati összefüggésben a felperesi hozzátartozó gyógyulási és túlélési esélyének csökkenése áll, amely az érintett személyiségi jogát nem sérti, a beteg gyógyulási, túlélési esélyének a csökkenése a hozzátartozók vonatkozásában legfeljebb a teljes családban éléshez fűződő jog sérelmének a veszélyét okozza. Érvelése szerint a polgári jog csak a már bekövetkezett jogsérelem esetére biztosít sérelemdíjat, a jogsérelemmel fenyegető helyzet esetére nem. Eltérő álláspont elfoglalása esetén csökkentett mértékű kompenzáció alkalmazását kérte. Perköltségként az IM. r. 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján 490 000 Ft + áfa munkadíjat számított fel.

[11] A beavatkozó az alperes megváltoztatott ellenkérelméhez csatlakozva a kereset elutasítását és a felperesek perköltségben való marasztalását kérte. Perköltségként ugyancsak 500 000 Ft ügyvédi munkadíjat számított fel az IM. r. 3. § (2) bekezdés a) pontja alapján. Kérte továbbá az eljárás felfüggesztését a kezelőorvos ellen indított büntetőeljárás jogerős befejezéséig.

Az elsőfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes (néhai neve) felperesi hozzátartozó kezelése során a szakma szabályait megszegte, amellyel a beteg túlélési esélye csökkent. Ezzel megsértette a felperesek teljes családban éléshez fűződő személyiségi jogát. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek személyenként 5 000 000 Ft sérelemdíjat és annak 2016. október 31. napjától a kifizetésig járó késedelmi kamatát. Kötelezte az alperest, hogy 15 napon belül fizessen meg a felpereseknek egyenlő arányban 500 000 Ft perköltséget. Megállapította, hogy a 600 000 Ft eljárási illetéket az állam viseli, továbbá, hogy a felperesek jogosultak a szükségtelenül megfizetett eljárási illetéket az állami adóhatóságtól visszaigényelni.

[13] Határozatának indokolása szerint az alperes alkalmazottja elleni büntetőeljárásban eldöntendő kérdések a jelen per elbírálásának nem előkérdései, ezért nem látott jogszabályi lehetőséget az eljárás felfüggesztésére. Megállapította, a felperesek hozzátartozója és az alperes között ún. kezelési szerződés jött létre. A büntetőeljárásban beszerzett és a felperesek indítványára a perben bizonyítékként felhasznált szakértői vélemények alapján megállapította, az alperes a beteg ellátása során nem az Eütv.) 77. § (3) bekezdésében előírt gondosság tanúsításával járt el, szakmai szabályt segett ugyanis, amikor a beavatkozás elvégzését követően nem rendelte el a beteg megfigyelését. Kiemelte, ha a megfigyelésre a szakmai szabályok szerint kerül sor, a légzésbénulás annak bekövetkeztét követően nyomban észlelésre került volna, és a beavatkozás okozta szövödmény elhárítására hamarabb történik intézkedés, ezáltal a betegnek nagyobb esélye lett volna az életben maradásra. Mindebből arra a következtetésre jutott, hogy az alperes mulasztása a beteg életbenmaradási esélyének a csökkenésével hozható okozati összefüggésbe.

[14] Nem találta elfogadhatónak azt az alperesi álláspontot, hogy a halálos eredmény bekövetkezte és az alperesi szabályszegés közötti okozati összefüggés hiányában a személyiségi jogi sérelem jogkövetkezményeinek alkalmazására nem kerülhet sor. Rámutatott arra, a következetes ítélkezési gyakorlat szerint a gyógyulási esély elvesztésének vizsgálata

nem az okozati összefüggés, hanem a felróhatóság körébe tartozik, ebből következően, ha az orvosi hiba megállapítható, az egészségügyi szolgáltató csak annak bizonyításával mentesülhet a felelősség alól, ha a hiba nélkül sem maradt volna esély a gyógyulásra. Hangsúlyozta, a Kúria e körben hozott eseti döntéseiben kifejtette azt is, a kártérítési kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási esély elvesztésén, csökkenésén úgy alapul, hogy ahhoz kötődően egészségkárosodás, vagy halál bekövetkezett. Kiemelte, a sérelemdíj iránti igényt nem önmagában a gyógyulási esély elvesztése, csökkenése alapozza meg, hanem az a személyiségi jogsértés, ami a beteg halálával bekövetkezik, ezért a teljes kártérítés elve alapján a károkozó ilyen esetben is köteles a Ptk.-ban felsorolt kárelemek megtérítésére. Érvelése szerint nem zárható ki, hogy ugyanaz a felróható magatartás az eredményét illetően a hozzátartozó esetében is személyiségi jogi sérelmet okozzon. Mindebből azt a következtetést vonta le, hogy a felperesek az alperes felróható mulasztásával összefüggésben a teljes családban éléshez fűződő joguk sérelme miatt megalapozottan érvényesíthetnek igényt. Hangsúlyozta, a kialakult bírói gyakorlat a közeli hozzátartozó elvesztését külön bizonyításra nem szoruló nem vagyoni károsodásként értékeli, az a tény, hogy az I. rendű felperes már önálló életet él, saját családot alapított, nem teszi igényét megalapozatlanná. Utalt arra, nem vitatott előadása szerint az I. rendű felperest az édesanyja elvesztése érzelmileg megviselte, továbbá az sem lehet vitás, hogy a II. rendű felperesre jelentős lelki terhet rótt házastársa hirtelen, tragikus módon bekövetkezett halála. Mindezen körülmények figyelembevételével a jogsértés súlyára, a felróhatóság mértékére, valamint a jogsértésnek az I. rendű felperesre, szűkebb családi környezetére gyakorolt hatására tekintettel a követelt összegű sérelemdíjat találta alkalmasnak a felpereseket ért hátrány kompenzálására.

A fellebbezés és fellebbezési ellenkérelem

[15] Az alperes fellebbezésében elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával a kereset teljes elutasítását, másodlagosan az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatásával a sérelemdíj összegének személyenként 1 000 000 Ft-ra történő leszállítását és a felperesek perköltségben való marasztalását kérte, perköltségét azonban nem számította fel. Anyagi jogi jogszabálysértésként a Ptk. 2:42. §-ának és 2:52. §-ának a megsértését jelölte meg. Érvelése szerint az ítélet rendelkező része és [25] pontja egymásnak ellentmond, a rendelkező rész ugyanis a túlélési, gyógyulási esély csökkenésével, míg az indokolás a halálos eredmény bekövetkezésével okozott személyiségi jogsérelmet állapít meg. Kiemelte, az elsőfokú bíróság által megítélt sérelemdíj a halálos eredmény bekövetkezéséből eredő jogsérelemhez kapcsolódó érvelést tartalmaz, ehhez igazodóan állapította meg a sérelemdíj összegét, ebből következően az ítélet a rendelkező részre vonatkozó, a túlélési esély csökkenésével okozott jogsérelemre és annak kiküszöbölésére alkalmas sérelemdíjra vonatkozó indokolást nem tartalmaz.

[16] Hangsúlyozta, fellebbezése nem érinti az elsőfokú ítéleti rendelkezésnek azt a megállapítását, amely szerint a felperesi hozzátartozó kezelése során a szakmai szabályokat megszegte, és ezzel a beteg túlélési, gyógyulási esélye csökkent, vitatja azonban, hogy ezzel megsértette a felperesek teljes családban éléshez fűződő személyiségi jogát. Hangsúlyozta, az alkalmazottainak felróható mulasztás csupán veszélyeztette a felperesek teljes családban éléshez fűződő jogát. Érvelése szerint a túlélési esély csökkenésével járó jogsérelem alanya az ellátást igénybe vevő személy, nem pedig a hozzátartozói, az ellátott túlélési esélyének csökkenése a hozzátartozók viszonylatában legfeljebb az említett személyiségi jog sérelmének veszélyeként értelmezhető, nem a sérelem bekövetkezéseként, mert az csak a beteg elhalálása eredményeként áll be.

[17] Kiemelte, sem a felperesi kereset, sem az elsőfokú ítélet nem tartalmaz arra vonatkozóan tényállítást, hogy önmagában a túlélési esély csökkenése milyen módon okozta a felperesek teljes családban éléshez fűződő jogának sérelmét, ennek tisztázása nélkül sem a személyiségi jogsérelem bekövetkezésének tényéről, sem a szankció alkalmazásáról nem lehet alapos döntést hozni a Ptk. 2:52. §-ának (1) - (3) bekezdései megsértése nélkül. Miután pedig a felperesek a hozzátartozójuk túlélési esélyének csökkenésével okozott sérelemre nem terjesztettek elő nyilatkozatot, ennek elbírálása nem lehetséges, ami a kereset elutasítását teszi szükségessé.

[18] A másodlagos fellebbezési kérelmét illetően előadta, a túlélési esély csökkenése esetén csak olyan sérelemdíj érvényesíthető, amely kifejezetten az esély csökkenésével áll releváns oksági és felróhatósági kapcsolatban, a felperesi igény azonban a beteg hozzátartozó elhalálozásával, mint végeredménnyel beállt sérelem kompenzálására irányul. Utalt arra, a felróható mulasztás eredményeként legfeljebb a felperesek teljes családi élete további fennállásának esélye csökkent, ez igényelhet kompenzációt. Érvelése szerint ennek nem mond ellent a Kúria elsőfokú ítéletben hivatkozott gyakorlata sem. Megítélése szerint ezzel a másodlagos kereseti kérelmében megjelölt összegű sérelemdíj tekinthető arányban állónak.

[19] A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben – tartalmát tekintve – az elsőfokú ítélet helybenhagyását, továbbá az alperes perköltségben való marasztalását kérték azzal, hogy a jogi képviselőjük nem tartozik áfa-körbe. Hivatkoztak arra, a Szegedi Járásbíróság 19.Bpk.2317/2020/8. számú határozatában a beavatkozást végző orvost foglalkozás körében elkövetett gondatlan veszélyeztetés vétségében bűnösnek találta. Előadták, a beavatkozást végző orvos az ügyben tárgyalás tartását kérte, a Szegedi Járásbíróság előtt 12.B.342/2021. számú ügyben azonban a meghallgatott tanúk korábbi vallomásaikat fenntartották, így a büntetőeljárás adatai alapján megállapítható, hogy hozzátartozójuk halála a szakmai szabályszegéssel okozati összefüggésben következett be.

[20] Az alperes a fellebbezési ellenkérelemre tett észrevételében hangsúlyozta, az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, az alperesi szakmai szabályszegés a beteg túlélési, gyógyulási esélyét csökkentette, ezen ítéleti rendelkezést a felperesek fellebbezéssel nem támadták. Előadta továbbá, hogy a büntetőeljárásban a bíróság szakértők meghallgatását rendelte el, a 2021. november 15-i tárgyaláson a szakértők meghallgatása során tett nyilatkozatok releváns módon befolyásolhatják az alperesi felróhatóság megítélését, ezért indítványozta, hogy az ítéltábla kérje be a meghallgatás jegyzőkönyvét és annak ismeretében hozzon a perben döntést.

[21] A beavatkozó a fellebbezésre és a fellebbezési ellenkérelemre nem tett észrevételt.

Az ítéltábla döntésének indokai

[22] A fellebbezés részben alapos.

[23] Az ítéltábla az elsőfokú ítélet érdemi felülbírálatával kapcsolatos indokainak ismertetését megelőzően előrebocsátja a következőket.

[24] A felperesek a perindításkor 600 000 Ft eljárási illetéket fizettek meg annak ellenére, hogy a per tárgyi illetékfeljegyzési jog kedvezményében részesül. Az elsőfokú bíróság ítéletének rendelkező részében megállapította, hogy a sürgősséggel megfizetett eljárási illetéket a felperesek jogosultak az állami adóhatóságtól visszaigényelni. Ítélete indokolásának [28] pontjában azonban az illeték összegeként nyilvánvaló elírás folytán 6 000 000 Ft-ot tüntetett fel. A felperesek a másodfokú eljárásban 4. sorszám alatt előterjesztett beadványukban kérték az ítélet indokolásának kijavítását akként, hogy a

megfizetett illeték összege helyesen 600 000 Ft. Az ítéltábla a kérelmet megalapozottnak találta, ezért az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 353. §-a alapján a 352. § (1) bekezdésére figyelemmel a rendelkező részben foglaltak szerint kijavította. A kijavítás nem az elsőfokú ítélet rendelkező részére vonatkozik, ezért az erre vonatkozó rendelkezés ellen a Pp. 352. § (4) bekezdés a) pontjában írtakra figyelemmel fellebbezésnek nincs helye.

[25] Az alperes másodfokú eljárásban előterjesztett fellebbezési ellenkérelemre tett észrevétele utólagos bizonyítás iránti kérelmet tartalmaz. A másodfokú eljárásban utólagos bizonyításnak a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 373. § (3) bekezdése értelmében akkor van helye az alperes részéről, ha az az ellenkérelem alapjául korábban hivatkozott tény bizonyítására szolgál, feltéve, hogy az önhibáján kívüli okból az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését követően jutott a tudomására vagy keletkezett. Az alperes indítványa a 2021. november 15-i büntető tárgyaláson készült jegyzőkönyv beszerzésére irányul. Kétségtelen, hogy a bizonyíték az elsőfokú ítélet meghozatalát megelőző tárgyalás berekesztését követően keletkezett, az az alperesi állítás szerint a büntetőeljárásban eljáró szakértők nyilatkozatát tartalmazza, amely nyilatkozatok releváns módon befolyásolhatják az alperesi felróhatóság megítélését. Az alperes azonban elismerte, hogy felróhatóan járt el a felperesek hozzátartozójának gyógykezelése során, így nincs olyan bizonyításra szoruló tény, aminek megítélését befolyásolhatná a szakértők ismételt meghallgatásáról készült jegyzőkönyv, ezért az ítéltábla mellőzte annak beszerzését.

[26] Az alperes érvelésével szemben nincs ellentmondás az ítélet rendelkező része és jogi indokolása között. A felperesek keresetükben egyrészt a teljes és egészséges családban éléshez fűződő személyiségi joguk megsértésének a megállapítását, másrészt az alperes sérelemdíj fizetésére kötelezését kérték, amelynek ténybeli alapjaként azt jelölték meg, hogy az alperes mulasztása hozzátartozójuk halálához vezetett. Az elsőfokú ítélet helyes értelmezése szerint a perben rendelkezésre álló szakértői vélemény alapján az elsőfokú bíróság csak azt találta megállapíthatónak, hogy az alperes mulasztása a felperesi hozzátartozó túlélési, gyógyulási esélyét csökkentette, ez azonban – a Kúria e körben alkalmazott gyakorlatára figyelemmel – álláspontja szerint nem befolyásolja azt, hogy az alperes kártérítési kötelezettségének terjedelme a beteg halálával bekövetkező személyiségi jogsértés okozta hátrányhoz igazodik.

[27] Az ítéltábla ügy érdemét érintő döntésének indokai az alábbiak.

[28] A Pp. 370. § (1) bekezdése szerint a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörét – a (2) – (4) bekezdésben foglalt eltéréssel – az erre irányuló fellebbezési kérelemre, csatlakozó fellebbezésre, ellenkérelemre, azok korlátai között gyakorolja. Ilyen korlátnak minősülnek 371. § (1) bekezdés a) – d) pontjában megjelölt tartalmi követelmények körében előadottak.

[29] E rendelkezés a polgári perjog egyik legfontosabb alapelvének, a rendelkezési elvnek [Pp. 2. § (1) bekezdés] és ahhoz kapcsolódóan a kérelemhez kötöttség elvének [Pp. 2. § (2) bekezdés] másodfokú eljárásban történő kifejezésre juttatása. A másodfokú bíróság döntésének tehát korlátját jelenti a fellebbezés petítuma (a fél az elsőfokú ítélet mely rendelkezésének a megváltoztatását kéri), annak megjelölt indokai, az, hogy a fél melyik eljárási vagy anyagi jogszabály megsértésére hivatkozik, továbbá, hogy a felülbírálati jogkörök közül melynek vagy melyeknek a gyakorlását kéri a másodfokú bíróságtól. Az alperes fellebbezésében konkrétan nem jelölte meg a másodfokú bíróságtól gyakorolni kért felülbírálati jogkört, ennek feltüntetése ugyanakkor a Pp. 2021. január 1. napjától hatályos rendelkezése szerint már nem jogszabályi kötelezettség. A jogorvoslati kérelmében előadottakból kitűnően viszont az elsőfokú ítélet anyagi jogi felülbírálatát kérte a Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja szerinti felülbírálati jogkör gyakorlásával.

[30] Elsődleges fellebbezési kérelme szerint azt sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság annak ellenére tekintette megállapíthatónak a felperesek teljes és egészséges családban éléshez való személyiségi jogának megsértését, hogy az alperesi mulasztás nem a hozzátartozójuk halálát, hanem túlélési, gyógyulási esélyének csökkentését eredményezte. Azt ugyan elismerte, hogy a felperesek hozzátartozójának gyógykezelése során az irányadó szakmai szabályokat megszegve felróható mulasztást követett el, és ezzel csökkentette a beteg túlélési esélyeit, álláspontja szerint azonban ezzel nem valósult meg a felperesek által állított személyiségi jogsértés, egyrészt mivel csupán annak a veszélye állt fenn, amihez a jogszabály nem fűz szankciót, másrészt mert a túlélés és a gyógyulás esélyének az elvesztésével járó jogsérelem alanya véleménye szerint csak az ellátást igénybe vevő személy lehet, nem pedig annak a hozzátartozói. A másodlagos fellebbezési kérelméhez kapcsolódóan pedig azt kifogásolta, hogy az elsőfokú bíróság azonos mértékű sérelemdíjjal tekintette kompenzálhatónak a hozzátartozó halálát, és a gyógyulási, túlélési esély elvesztését eredményező magatartással okozati összefüggésben keletkezett hátrányt.

[31] A felperesek fellebbezési ellenkérelmükben változatlanul hivatkoztak arra, hogy a hozzátartozójuk halála az alperes szakmai szabályszegésével okozati összefüggésben következett be, az elsőfokú ítélet ellen azonban nem éltek fellebbezéssel, ezért az elsőfokú bíróság e körben kifejtett álláspontja nem vizsgálható.

[32] Mindezekre figyelemmel az ítéltáblának a fellebbezés elbírálása során – a fellebbezési kérelem és ellenkérelem korlátaira figyelemmel – abban a kérdésben kellett állást foglalnia, a felperesek hozzátartozója túlélési esélyének alperesi mulasztás következtében történt elvesztésével sérültek-e a felperesek személyiségi jogai, közelebbről a családi élethez, a családi kapcsolatokhoz fűződő személyiségi joguk, s ha igen, az milyen mértékű sérelemdíjjal kompenzálható. Itt utal arra az ítéltábla, az újabb bírói gyakorlat a korábban alkalmazott „teljes, egészséges családban éléshez való jog” helyett – az Alkotmány VI. cikk (1) bekezdésében használt terminológiát átvéve – a családi élethez, illetve a családi kapcsolatokhoz fűződő jogot tekinti a Ptk.-ban nem nevesített, védelemben részesítendő személyiségi jognak (Pfv.III.20.755/2019/4.). Miután azonban sem a fellebbezés, sem a fellebbezési ellenkérelem nem támadta az elsőfokú bíróság által megsértettként megjelölt személyiségi jog mikénti megnevezését, az ítéltábla – a másodfokú bíróság felülbírálati jogkörének a Pp. 370. § (1) bekezdésében szabott korlátaira figyelemmel – az elsőfokú bíróság döntését e tekintetben nem érintette.

[33] Az esély a köznyelvi szóhasználatban egy jövőbeli, kívánt pozitív eredmény vagy változás bekövetkezésének a lehetőségét jelenti. A gyógyulási, túlélési esélynek normatív fogalom-meghatározása nincs, a kifejezés a bírósági ítéletekben és a jogirodalomban az egészségügyi szolgáltató felelősségével kapcsolatban meghonosodott fogalom, az – az esély szó köznyelvi tartalmából kiindulva – egy már sorsszerű megbetegedésben, vagy az egészségügyi szolgáltatást megelőzően elszenvedett egészségkárosodásban szenvedő beteg állapotrosszabbodása vagy halála bekövetkezése elkerülésének a lehetőségét jelenti, amely lehetőséget a szakszerű, az Eütv. 77. § (3) bekezdésében írt követelményeknek megfelelő, azaz az ellátásában résztvevőktől elvárható gondossággal, valamint a szakmai és etikai szabályok, illetve irányelvek betartásával végzett egészségügyi ellátás teremti meg a számára. Ennek megfelelően az egészségügyi szolgáltató felelőssége szempontjából a gyógyulási illetve életbenmaradási esély elvesztése azt jelenti, a beteg egészségügyi ellátás alatti vagy azt szorosan követő állapotrosszabbodása vagy halála bekövetkezése elkerülésének a lehetősége vész el valamely „orvosi műhiba”, azaz az egészségügyi dolgozó valamely jogellenes és felróható magatartása következtében. Lényeges azonban, hogy ez esetben az egészségügyi szolgáltató hibája, mulasztása és az állapotrosszabbodás illetve a halál bekövetkezése között az okozati összefüggés bizonytalan,

a hátrány az adott formában és mértékben önmagában az alapállapotból fakadóan, vagy az ellátás során végzett beavatkozás szövődményeként, megfelelően gondos egészségügyi ellátás mellett is bekövetkezhetett volna. Ebből következően ilyen esetben az egészségügyi szolgáltató az okozati összefüggés bizonyítottságának a hiányában a ténylegesen bekövetkezett hátrányért (állapotrosszabbodásért, halálért) nem felelhet, az oksági kapcsolat a hiba, mulasztás és a gyógyulási, túlélési esély elvesztése, nem pedig az állapotrosszabbodás illetve a halál között áll fenn. Ez egyben azt is jelenti, az esély elvesztése – az elsőfokú bíróság és a Kúria Pfv.22.375/2016/6. számú határozatában megjelenő álláspontjától eltérően – nem a felróhatóság, hanem az okozati összefüggés keretében vizsgálendő.

[34] Ugyanakkor a gyógyulás és túlélés esélye szorosan kapcsolódik a beteg élethez, testi épséghez és egészséghez fűződő, a Ptk. 2:43. § a) pontjában nevesített, valamint a hozzátartozók családi élethez, családi kapcsolatokhoz való – törvényben nem nevesített, de a bírói gyakorlat által elismert – személyiségi jogához, így a gyógyulási, túlélési esély egészségügyi szolgáltató felróható mulasztása, hibája miatti elvesztése – az alperes fellebbezési érvelésétől eltérően – nem csupán veszélyezteteti ezeket a személyiségi jogokat, de ennek az oksági kapcsolatnak a fennállása alapot ad azok megsértésének a megállapítására is.

[35] Téves az alperesnek az az álláspontja is, miszerint a gyógyulási, túlélési esély csökkenésével járó jogsérelem alanya csak az ellátást igénybe vevő személy lehet, a hozzátartozói nem. Ennek a megkülönböztetésnek észszerű indoka, logikus magyarázata nincs, a bírói gyakorlat a beteg túlélési esélyének csökkenését, elvesztését éppúgy a hozzátartozók személyiségi jogában okozott sérelemnek tekinti, mint ahogy a gyógyulási esély elvesztését a beteg személyiségi joga sérelmeként értékeli (BDT2017. 3649., BDT2013. 2841., BDT.2010. 2197., BDT2010. 2319.).

[36] Alaptalan az alperesnek az a fellebbezési érvelése is, hogy miután a felperesek keresetüket az alperes által okozott halálos eredményre, nem pedig a hozzátartozójuk túlélési esélyének csökkenésével okozott sérelemre alapították, ez utóbbi jogcímen az elsőfokú bíróság nem adhatott volna helyt a keresetnek. A fent kifejtettek szerint ugyanis a gyógyulási, túlélési esély nem önállóan védett jogtárgy, nem az élethez, testi épséghez és egészséghez, valamint a családi élethez, a családi kapcsolatokhoz fűződő személyiségi jogoktól független, önálló személyiségi jog, ezért az elsőfokú bíróság azzal, hogy nem a halál bekövetkezése, hanem a túlélési esély elvesztése miatt állapította meg a felperesek személyiségi jogának sérelmét és az alperes felelősségét, nem tért el a felperesek által a keresetükben érvényesített jogtól, nem terjedt túl a kereseti kérelmen, következésképpen nem terjeszkedett túl az érdemi döntés Pp. 342. §-ában meghatározott korlátaín.

[37] Az alperes másodlagos fellebbezésével ugyanakkor annyiban egyetért az ítéltábla, hogy a túlélési esély csökkenésével okozott személyiségi jogsértés jogkövetkezményeként csak olyan mértékű sérelemdíj érvényesíthető, amely kifejezetten az esély csökkenésével áll releváns oksági kapcsolatban. Az alább kifejtettek szerint ugyanis nem osztja az elsőfokú bíróságnak azt a – Kúria Pfv.22.375/2016/6. számú eseti döntéseiben is kifejtett – álláspontját, miszerint a teljes kártérítés elvéből következően a kártérítési (sérelemdíj fizetési) kötelezettség terjedelmére nem lehet kihatása annak, hogy a felelősség a gyógyulási esély elvesztésén, csökkenésén úgy alapul, hogy ahhoz kötődően az egészségkárosodás, vagy a halál bekövetkezett.

[38] A Ptk. – Eütv. 244. § (2) bekezdésének és a Ptk. 2:52. § (2) bekezdésének utaló szabálya folytán alkalmazandó – 6:519. §-a szerint a sérelemdíj fizetésére kötelezés nélkülözhetetlen feltétele a személyiségi jogsértés és a nem vagyoni sérelem közötti okozati összefüggés. Ha a beteg halála mint végeredmény, és az egészségügyi szolgáltató beteg kezelése során elkövetett felróható hibája, ill. mulasztása között az okozati összefüggés nem állapítható meg, a nem vagyoni sérelmet jelentő hátrány a túlélésre való esély elvesztésében,

csökkenésében és nem a halál bekövetkeztében áll. Ilyen esetben a túlélési esély elvesztése (csökkenése) miatt a sérelmet szenvedett csak azért a nem vagyoni sérelemért érvényesíthet sérelemdíj iránti igényt, amely az életbenmaradási esély csökkenésével, illetve elvesztésével áll oksági kapcsolatban. Ebből következően ilyen esetben kizárólag az életbenmaradási esély csökkenése képezheti a sérelemdíj fizetésére kötelezés tényalapját, ezért a halál ezen igény szempontjából figyelmen kívül marad. A teljes kártérítés elvén ugyanis túlmutat, ha az egészségügyi intézménynek olyan károk is meg kellene térítenie, illetve olyan nem vagyoni sérelmekért is helyt kellene állnia, amelyek nem az esélycsökkenéssel, hanem magával a halállal okozati összefüggésben keletkeztek (BDT2017. 3649.).

[39] Miután a halál okozta nem vagyoni sérelem mértéke nyilvánvalóan meghaladja a túlélési esély csökkenésével okozott nem vagyoni hátrány mértékét, a túlélési esély elvesztése vagy csökkenése esetén a személyiségi jogában megsértettet kompenzációként arányos, de a halálos eredmény számbavételénél alacsonyabb mértékű sérelemdíj illetheti meg (BDT2010. 2197, BDT2017. 3649.).

[40] Jelen esetben a felperesek a hozzátartozójuk halála miatt őket ért nem vagyoni sérelem hozzávetőleges ellentételezésére alkalmas sérelemdíj összegét fejenként ötmillió forintban jelölték meg, és az elsőfokú bíróság ugyancsak a halálos eredmény alapulvételével határozta meg az alperes által fizetendő sérelemdíj mértékét a kereseti kérelemmel egyező összegben, értékelve a Ptk. 2:52. § (3) bekezdésében megjelölt körülményeket, köztük az alperes felróhatóságának mértékét is. Miután az alperes fellebbezésében azt nem vitatta, hogy a halálos eredményhez viszonyítottan az elsőfokú bíróság reálisan állapította meg a sérelemdíj összegét, az ítéltábla ebből az összegből kiindulva vizsgálta, azt mennyivel indokolt csökkenteni arra figyelemmel, hogy az alperes nem a felperesek hozzátartozójának haláláért, hanem túlélési esélyének a csökkenéséért felel. Ennek során elsősorban annak az esélynek a mértéke, valószínűsége vehető figyelembe, amely esély az alperes felróható magatartása folytán hiúsult meg, azaz azt kell vizsgálni, mekkora a valószínűsége annak, hogy az alperes mulasztása hiányában a beteg életben maradt volna, s ha igen, az egészségügyi szolgáltatás igénybevételét megelőző állapotát is tekintetbe véve mi lehetett volna a túlélés reális időtartama.

[41] A perbeli esetben nem áll rendelkezésre peradat sem a túlélés esélyének a mértékére, sem a túlélés reális időtartamára vonatkozóan, és az orvosszakértői vélemények tartalma alapján e kérdésekben a további bizonyítástól sem várható eredmény, ezért az ítéltábla a perben feltárt összes körülményt mérlegelve a felpereseket a hozzátartozójuk túlélési esélyének csökkenése folytán ért nem vagyoni sérelem kompenzálására személyenként 2 000 000 Ft-ot ítelt arányosnak, ennek megfelelően az elsőfokú bíróság által megítélt sérelemdíj összegét leszállította.

[42] Ennek következtében módosult a pervesztesség-pernyertesség aránya. Az ítéltábla – figyelemmel arra is, hogy a felperesek jogsértés megállapítására irányuló keresete és a sérelemdíj iránti keresetének jogalapja megalapozottnak bizonyult – azt 50-50 %-os arányúnak tekintette. A felek és a beavatkozó – megközelítőleg – azonos összegű ügyvédi munkadíjból álló perköltséget számítottak fel, ezért azt pervesztességükhöz igazodóan maguk viselik. Erre tekintettel az ítéltábla az alperes perköltség fizetésére kötelezését mellőzte.

[43] A pervesztesség-pernyertesség fentiekben meghatározott aránya alapján kötelesek a felperesek a feljegyzett illetéket a pervesztességükhöz igazodódó arányban (személyenként 150 000 Ft) megfizetni a Pp. 101. § (1) és (102. § (2) bekezdése alapján. Ennek megfelelően az állam által viselt eljárás illeték összege 300 000 Ft.

[44] A kifejtettekre tekintettel az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 383. § (2) bekezdése alapján a rendelkező részben foglaltak szerint részben megváltoztatta, egyebekben helybenhagyta.

[45] A másodfokú eljárásban a pervesztesség-pernyertesség aránya ugyancsak 50-50 %-os. A felperesek és az alperes egyaránt kérték az ellenérdekű fél perköltségben való marasztalását anélkül azonban, hogy azt számszerűen felszámították volna, a felszámítás hiányában pedig az ítéltábla a másodfokú perköltség viseléséről nem rendelkezhetett (Pp. 81. §).

[46] Az ítéltábla a Pp. 101. § (1) bekezdése és 102. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felpereseket a 800 000 Ft feljegyzett eljárási illetékből a pervesztességükhöz igazodó személyenkénti 200 000 Ft megfizetésére, míg a további 400 000 Ft fellebbezési eljárási illeték az alperes személyes illetékmentessége folytán a Pp. 102. § (6) bekezdése alapján az állam terhén marad.

[47] Az ítéltábla a fellebbezést a Pp.376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Szeged, 2022. január 6.

Dr. Szeghő Katalin sk.
a tanács elnöke

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet sk.
előadó bíró

Dr. Béri András sk.
táblabíró